

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAINEN KIRKKO
EVANGELISK-LUTHERSKA KYRKAN I FINLAND

KIRKKOHALLITUKSEN YLEISKIRJE

Nro 37/2005
30.11.2005

ARKKUJEN JA UURNIEN LAATUSUOSITUKSET

Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry on yhteistyössä hautausalan eri toimijoiden ja ympäristöhallinnon kanssa laatinut arkkuja ja uurnia koskevat laatusuositukset. Suosituksilla pyritään hautausmaan maaperään ja krematorioiden savukaasujen kautta ilmaan pääsevien haitallisten aineiden vähentämiseen.

Suomen hautaustoiminnan keskusliiton asettaman työryhmän mietinnössä (LIITE) annetaan arkuille ja uurnille materiaali- ja rakennesuosituksia ja kuvataan niiden hyväksymis- ja valvontamenettely. Suositukset pohjautuvat mm. vertailuun tilanteesta eri pohjoismaissa sekä eri materiaaleista hankittuun tietoon. Mietinnössä on kuvattu arkkujen ja uurnien valmistajien ja maahantuojien, hautaustoimistojen ja seurakuntien rooli asiassa. Esitetyssä järjestelmässä on kiinnitetty huomiota puolueettomuuteen ja tasapuolisuuteen sekä toimintamalleihin käytännön ongelmallaneissa. Asiasta on neuvoteltu myös kilpailuviranomaisten kanssa. Tällä hetkellä seurakunnilla on rajoitetut mahdollisuudet vaikuttaa arkkujen ja uurnien laatuun. Asialla on kuitenkin suuri merkitys niin ympäristö- kuin pieteettinäkökulmasta-kin. Sopimattomien materiaalien käytöllä on myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Järjestelmä perustuu suositusten mukaisten arkkujen ja uurnien tyyppihyväksyntään ja merkitsemiseen. Järjestelmän käyttöönotto on vapaaehtoista. Tavoitteena on, että suositusten mukaisista laatutekijöistä muodostuisi alan vakiintunut käytäntö.

Kirkkohallitus on käsitellyt asiaa kokouksessaan 29.11.2005 ja suosittelee mietinnön mukaisen järjestelmän käyttöönottoa seurakunnissa. Järjestelmän käyttöönotto seurakunnissa voi tapahtua esim. mietinnön liitteen C mukaisilla lisäyksillä seurakunnan hautaustoimen ohjesääntöön.

Lisätiedot: maankäyttöpäällikkö Harri Palo, puh. (09) 180 2253.

KIRKKOHALLITUS

Risto Junttila

Mikko Tähkänen

ISSN 0781-9501

Painopaikka: Kirkkohallituksen monistamo

SUOMEN
HAUTAUSTOIMINNAN
KESKUSLIITTO RY

BEGRAVNINGSVERKSAMHETENS
CENTRALFÖRBUND I FINLAND RF

ARKKUJEN JA UURNIEN LAATUSUOSITUKSET

Suomen hautaustoiminnan keskusliitto
ry:n asettaman työryhmän mietintö

SISÄLLYSLUETTELO

1.	Esipuhe	1
2.	Nykyisen tilanteen epäkohdat	1
3.	Työryhmän asettaminen	2
4.	Työryhmän tavoitteet	3
5.	Tehtävän rajaukset	4
6.	Arkku- ja uurnamateriaalimääräyksiä ja -suosituksia pohjoismaissa ...	4
	6.0 Suomi	
	6.1 Ruotsi	
	6.2 Tanska	
	6.3 Norja	
	6.4 Islanti	
7.	Työryhmän esittämien laatusuosittelujen yleisperustelut	7
8.	Arkkujen ja uurnien hyväksyntä.....	7
9.	Tyypihyväksytyjen arkkujen ja uurnien merkitseminen.....	8
10.	Toimittaja- ja tuoterekisteri	9
11.	Suosittelujen valvonta	9
12.	Kilpailulainsäädännön huomioonottaminen.....	9
13.	Seuraamukset suositusten noudattamatta jättämisestä.	10
14.	Kääriliinon käyttö	11
15.	Vainajien kääriminen muoviin	12
16.	Uurnan laskeminen vesistöön	12
17.	Vielä selvitettäviä asioita	12
18.	Suosittelujen voimaantuminen	12
19.	Tiedottaminen	13
20.	Järjestelmän kustannukset ja niiden kattaminen	14
21.	Loppupäätelmä	15

Liite A: Arkkujen laatusuosittelut

Liite B: Uurnien laatusuosittelut

Liite C: Mahdolliset lisäykset hautausmaiden ohjesääntöön

Liite D: Ympäristöministeriön lausunto

ARKKUJEN JA UURNIEN LAATUSUOSITUKSET

ESIPUHE

Ympäristölle ja terveydelle haitallisten aineiden päästöjä pyritään vähentämään sekä kansallisilla että kansainvälisesti sovituilla toimilla. Viime aikoina teollisuuden, maatalouden ja liikenteen päästöjen lisäksi on kiinnitetty entistä enemmän huomiota tuotteista ja esineistä niiden käytön ja loppukäsittelyn aikana ympäristöön pääseviin haitallisiin aineisiin. Perinteisesti lainsäädäntö on Suomessa ollut keskeisin ympäristösuojelun ohjauskeino. Toiminnan harjoittajien vastuu ympäristöasioissa on kuitenkin kasvanut. Käytännössä tämä on johtanut mm. vapaaehtoisen toiminnan kasvuun lakisäätteisten ja taloudellisten ohjauskeinojen lisänä ja tukena.

Hautaustoimen ympäristökysymyksistä esillä on ollut erityisesti krematorioiden elohopapäästöt. Myös Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelemiseksi solmitun OSPAR-sopimuksen toimeenpanossa krematoriot ovat olleet esillä yhtenä elohopean lähteenä.

Bremenissä 23.-25.06.2003 pidetyssä kokouksessa OSPAR komissio hyväksyi suosituksen nimeltä "*OSPAR Recommendation 2003/4 on Controlling the Dispersal of Mercury from Crematoria*". Suositukset ovat astuneet voimaan 27.06.2003 ja niissä luetellaan ne toimenpiteet, joihin tulisi ryhtyä kansallisella tasolla elohopeapäästöjen vähentämiseksi krematorioissa.

Antaessaan 5.11.2002 ympäristöministeriölle lausuntonsa silloin tekeillä olevista suosituksista *Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry (SHK)* esitti mm, että "*Suomessa vahvistettaisiin arkuille ja uurnille laatuvaatimuksia tai suosituksia joko viranomais määräyksinä tai hautaustoiminnan järjestöjen ja arkunvalmistajien toimesta*".

Edellä olevaan viitaten SHK:n littohallitus päätti 17.09.2003 asettaa työryhmän tekemään ehdotuksia järjestelmäksi, joka mahdollistaisi arkkujen ja uurnien laadun valvonnan. Ehdotukset eivät liity elohopeapäästöjen vähentämiseen, vaan tähtäävät ensisijaisesti muiden haitallisten päästöjen estämiseen ja vähentämiseen.

NYKYISEN TILANTEEN EPÄKOHDAT

Yhteinen huoli ympäristöstä edellyttää, että myös hautaustoiminnassa tulisi pyrkiä vähentämään myrkyllisten tai muuten haitallisten aineiden kulkua ilmaan ja maaperään. Krematorioissa haitallisia savukaasupäästöjä voidaan vähentää erilaisin suodatinlaittein. Kyseisten laitteiden hankinta- ja käyttökustannukset ovat kuitenkin huomattavan korkeat ja tämä saattaisi vaikuttaa haitallisesti tuhkahautauksen kehittymiseen kohonneiden tuhkauskustannusten johdosta. Maahautausten yhteydessä haitallisten aineiden kulkua maaperään voidaan tuskin järkevin teknillisin toimenpitein estää.

Sen sijaan, että pyrittäisiin komplisoitujen ja kalliiden suodatinlaitteiden avulla vähentämään krematorioiden haitallisia savupäästöjä, tulisi pyrkiä estämään haitallisten aineiden syöttämistä uuneihin. Olisi kaikin puolin järkevintä vähentää ympäristöhaittoja käyttämällä arkuissa ja niiden täytteissä mahdollisimman ympäristöystävällisiä materiaaleja. Jos tuhkataville arkuille ja maahan laskettaville arkuille asetettaisiin samat ympäristökriteerit, vähennettäisiin samalla myös haitallisten aineiden kulku maaperään. Vaikka uurnien ympäristölle aiheuttamat ongelmat ovat huomattavasti pienemmät kuin arkkujen, tulisi niidenkin kohdalla kiinnittää huomiota ympäristöystävällisyyteen.

Muista pohjoismaista poiketen Suomessa ei aseteta minkäänlaisia rajoituksia arku- ja uurnamateriaalien suhteen. Vaikka Suomessa valmistetuissa arkuissa ja uurnissa yleensä käytetään ympäristöystävällisiä materiaaleja, mikään taho ei valvo näiden laatutasoa. Globalisaation myötä Suomeen tuodaan yhä enemmän ulkomailla valmistettuja arkkuja ja uurnia. Näitten ympäristöystävällisyydestä ei ole minkäänlaisia takeita.

Ympäristöviranomaiset – sekä ulkomailla että Suomessa – ovat ryhtyneet kiinnittämään yhä enemmän huomiota mm. krematorioiden haitallisiin savupäästöihin. Vaikka toistaiseksi on kiinnitetty päähuomio elohopeaan, niin lienee selviö, että myöhemmässä vaiheessa kiinnitetään huomiota myös muihin päästöihin. Tästäkin syystä tulisi nyt ryhtyä vähentämään haitallisten aineiden syntyä tuhkausprosessissa.

Edellä selostettuja ongelmia voidaan kohtuullisin panoksin vähentää luomalla järjestelmä, jonka avulla voidaan valvoa, että arkuissa ja uurnissa käytetään mahdollisimman ympäristöystävällisiä materiaaleja. Samalla luotaisiin myös entistä turvallisempi pohja hautaus- ja krematoriotoiminnan jatkamiselle

Muissa pohjoismaissa edellä selostetut ongelmat on jo havaittu – joissakin maissa jopa toistakymmentä vuotta sitten. Niinpä Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa on jo olemassa arkkujen materiaaleja sääteleviä määräyksiä tai suosituksia. Islannissa vastaavanlaisia määräyksiä on tekeillä. Ruotsissa ja Tanskassa säädellään myös uurnien valmistuksessa käytettäviä materiaaleja. Nyt Suomen tulisi nousta samalle tasolle kuin muut pohjoismaat.

TYÖRYHMÄN ASETTAMINEN

Asettaessaan työryhmän SHK:n hallitus pyrki siihen, että ryhmän jäsenet edustaisivat mahdollisimman monipuolisesti kaikki ne tahot, joita mahdolliset määräykset tulisivat koskettamaan. Ryhmässä on edustettuna niin käytännön krematoriotyön asiantuntemus kuin johtotasokin, arkkujen ja uurnien valmistus, hautaustoiminta, seurakuntien hautausmaahallinto sekä ympäristöhallinto.

Työryhmän kokoonpano:

puh.joht.: VTM Göran Lindström (Suomen Hautaustoiminnan Keskusliitto ry)
 jäsen ja siht.: toim.joht. Anders Tötterman (Krematoriosäätiö r.s.)
 jäsen: puh.joht. Pirjo Aaltonen (Suomen Hautaustoimistojen Liitto ry)
 jäsen: toim.joht. Hannu Lehtonen (SHT-Tukku Oy)
 jäsen: krematorion esimies Mikael Wilén (Espoon seurakuntien krematorio)
 jäsen: puistopäällikkö Antti Pekuri (Jyväskylän kaup.srk.) 07.04.2004 alk.
 asiantuntija: ylitarkastaja Elina Karhu (Suomen ympäristökeskus) 28.04.2004 saakka

TYÖRYHMÄN TAVOITTEET

Toimikunta on muotoillut tavoitteensa seuraavasti.

- Hautaustoimessa toiminnan tulee alan palvelujen tuottamisen lisäksi olla annettujen taloudellisten resurssien puitteissa optimaalisen ympäristöystävällistä;
- Pyritään vähentämään sekä hautausmaan maaperään että krematorioiden savukaasujen kautta ilmaan pääseviä haitallisia aineita;
- Tavoitteeseen pyritään pääsemään luomalla arkku- ja uurna-materiaaleille selkeät laatusuositukset;
- Vapaaehtoisen ja positiivisen laatu järjestelmän kautta pyritään saamaan hautaus-toimen kaikki tahot myötävaikuttamaan mahdollisimman terveen ympäristön luomiseen;
- Luotavan järjestelmän kautta tulisi hienovaraisesti opastaa lähimaisia valitsemaan ympäristöä vähiten kuormittavia arkkuja ja uurnia;
- Suositusten kautta pyritään myös ohjata sellaista tuotekehitystä, joka ottaa taloudellisten ja laadullisten seikkojen ohella huomioon myös ympäristönäkökohdat;
- Suositusten valvontajärjestelmän tulisi olla riittävä ja kustannuksiltaan kohtuullinen;
- Järjestelmän tulisi olla vapaata kilpailua edistävä.

Arkkujen ja uurnien laatusuositusten mahdollisesta käyttöönotosta päättää asianomainen hautausmaahallinto. Pyrkimys on, että paikallisesti vahvistettaisiin nyt esitettävät suositukset.

Lähtökohtana on, että hautaus-toimen alalla toimivien tahojen vapaaehtoisen ja yhteisen valmistelutyön tuloksena laaditut suositukset ovat riittävä toimenpide ongelmien vähentämiseksi. Jos ne eivät riitä, tulee myöhemmin harkita lainsäädäntöön perustuvien määräysten aikaansaamista.

TEHTÄVÄN RAJAUKSET

Työryhmä on rajannut tehtävänsä seuraavasti:

- Arkkumateriaalisuositukset koskevat kaikkia arkkuja – sekä maahan haudattavia että tuhkattavia;
- Materiaalisuositusten lisäksi määritellään myös muita ominaisuuksia, kuten arkkujen ja uurnien koko;
- Suositukset käsittävät myös arkkuun asetettavat täytteet, kääreet jne;
- Suositukset eivät koske arkkujen ja uurnien tuotantoon liittyviä työsuojelullisia asioita;
- Suositukset koskevat kuitenkin arkkujen ja uurnien käsittelyyn mahdollisesti liittyviä ongelmia;
- Suosituksissa ei käsitellä vainajaan liittyviä asioita, kuten tahdistimia, hampaiden amalgaamipaikkoja jne;
- Suosituksissa ei myöskään käsitellä arkkuun mahdollisesti asetettavia vieraita esineitä.

ARKKU- JA UURNAMATERIAALIMÄÄRÄYKSIÄ JA SUOSITUKSIA POHJOISMAISSA.

Suomi

Suomessa ei ole toistaiseksi vahvistettu arkku- ja uurnamateriaaleja/-ominaisuuksia käsittäviä suosituksia tai määräyksiä. Vuoden 2004 alussa voimaan astunut hautaustoimilaki ei myöskään käsittele näitä asioita.

Helsingin, Espoon ja Vantaan ympäristökeskukset ovat kuitenkin huomioineet OSPAR-suositukset ja suorittaneet yhdessä syyskuussa 2003 ensimmäiset tutustumiskäynnit pääkaupunkiseudun krematorioissa.

Ruotsi

Ruotsissa on vapaaehtoisuuden pohjalta muodostettu hautaustoimen alalla toimivien järjestöjen, puuteollisuutta edustavan järjestön ja luterilaista kirkkoa edustavan järjestön yhteistyöelin nimeltään *Samrådsgruppen begravningsbranschen träindustrin (SBT)*.

Laatu- ja ominaisuusmääräysten laadinta sekä arkkujen ja uurnien arviointi perustuu SBT:n toimintaan osallistuvien järjestöjen keskinäiseen sopimukseen. Julkistetut määräykset ovat ohjenuorana krematorioiden toiminnasta vastaaville tahoille, hautaustoimistoille sekä valmistajille ja maahantuojoille. Määräykset ovat siis luonteeltaan suosituksia, mutta ne ovat saavuttaneet yleisen hyväksynnän. Laatujärjestelmä sekä tuottaja-/maahantuojarahkisteri että tuoterekisteri esitellään SBT:n kotisivuilla. Tämän lisäksi informaatiota voi saada SBT:n hallituksen jäseniltä.

SBT on vahvistanut laatumääräyksiä teollisesti valmistetuille arkuille ja uurnille. Uurnat jaetaan kahteen ryhmään. Sellaisiin, joiden tulee hajota 15

vuoden kuluessa, ja sellaisiin, joiden tulee säilyä pidempään. Viimeksi mainitut sijoitetaan normaalisti kolumbaarioihin.

On myös mahdollista valmistaa oman tai lähiomaisen käyttöön tarkoitettuja arkkuja ja urnia. Niitä varten on vahvistettu kevyemmät vaatimukset.

Hyväksyminen tapahtuu siten, että valmistaja tai maahantuoja omalla kustannuksella huolehtii siitä, että ko. tuote täyttää laatuvaatimukset. Arkkujen osalta tämä edellyttää SBT:n valvonnassa tapahtuvaa koepoltoa ja –kuormitusta.

SBT ylläpitää luettelon tyyppihyväksytyistä arkuista ja urnista. SBT:lle osoitetut hakemukset, koetulokset, materiaalitodistukset ja muu kirjallinen aineisto tulee toimittaa ruotsinkielisinä. Hakemuksen tulee sisältää: tuotteen kuvaus, mitoilla varustettu piirustus, yksityiskohtainen materiaaliseloste sekä arkkujen osalta koepolto- ja kuormituskokeen pöytäkirja. Tyyppihyväksytyt arkut varustetaan vahvistetulla merkinnällä, josta selviää mm. arkun valmistaja.

Arvioidessaan ulkomailta vainajan tai tuhkan mukana tuodun arkun ja urnan laatukelpoisuutta, suositellaan myönteistä suhtautumista.

Tyyppihyväksytyt arkut ja urnat varustetaan vahvistetuilla merkinnöillä. Jos krematorioon tuodaan ei tyyppihyväksyty arkku, krematorionhoitaja yleensä kieltäytyy polttamasta arkun. Poikkeuksen muodostavat vainajan tai lähiomaisen itse valmistamat arkut ja ulkomailta tuodut yksittäiset arkut. Urnien osalta ei ole esiintynyt merkittäviä ongelmia.

Käytännössä Ruotsin järjestelmä on osoittautunut hyvin toimivaksi.

Tanska

Noin 15 vuotta sitten käyttöön otettu tanskalainen järjestelmä muistuttaa monilta osin ruotsalaista järjestelmää. Arkkujen osalta vaatimukset koskevat kuitenkin vain poltettaviksi tarkoitettuja arkkuja. Urnien osalta on myös vahvistettu laatu- ja ominaisuusmääräyksiä. Paikallisilla hautausmaaviranomaisilla on kuitenkin päätävävalta kaikissa näissä asioissa. Myös Tanskan määräykset ovat siis luonteeltaan suosituksia, mutta nekin ovat saavuttaneet yleisen hyväksynnän.

Arkkuja koskevat laatu- ja ominaisuusmääräykset on laadittu yhteistyössä krematorioita edustavan *Danske Krematoriers Landsforening (DKL)* –nimisen järjestön ja arkunvalmistajia edustavan järjestön toimesta. Nämä määräykset eivät ole yhtä yksilöityjä kuin ruotsalaiset.

DKL ylläpitää luettelon hyväksytyistä arkunvalmistajista ja maahantuojusta. Hyväksyminen tapahtuu siten, että valmistaja/maahantuoja allekirjoittamalla julkaistut laatumääräykset sitoutuu siihen, että sen toimittamat arkut täyttävät ne. Hyväksyminen ei edellytä koepoltoa. Jos DKL epäilee, että joku

valmistaja/-maahantuojia ei täyty vahvistettuja määräyksiä, DKL:llä on oikeus ilman etukäteisilmoitusta suorittaa tarkastuskäyntejä.

Hyväksytyt toimittajan valmistamat tai maahantuomat arkut varustetaan vahvistetuilla merkinnöillä, joista selviää mm. valmistaja/maahantuojia.

Jos krematorionhoitaja huomaa, että joku arkku ei täytä laatumääräyksiä, ottaa krematorionhoitaja yhteyttä DKL:ään, joka hoitaa asian arkun valmistajan/-maahantuojan kanssa.

DKL jaottelee urnat sellaisiin, jotka lasketaan maahan ja sellaisiin, jotka säilytetään kolumbaarioissa tai uurnamuureissa. Maahan laskettavat urnat tulee valmistaa hajoavista materiaaleista. Muualle pysyvästi sijoitettavat urnat voidaan sen sijaan valmistaa kestävästä materiaaleista. Urnien osalta on kuitenkin olemassa vain DKL:n laatimat suositukset, joista on julkaistu esite. Urniin ei tule merkintöjä valmistajasta/maahantuojasta.

Tanskan järjestelmästä on pääsääntöisesti myönteisiä kokemuksia.

Norja

Norjassa hautaustoimilaki (gravferdsloven) sisältää muiden määräysten ohella myös arkkuja ja urnia käsitteleviä määräyksiä.

Arkkujen laatu- ja ominaisuusmääräykset on lyhyesti kirjattu ko. lakiin ja ne ovat samanlaatuisia kuin Ruotsissa ja Tanskassa.

Arkkumateriaalien ja koristeiden tulee olla sellaisia, että ne hajoavat haudan rauhoitusajan puitteissa. Tämän lisäksi arkun tulee olla sellainen, että se voidaan polttaa krematoriuunissa aiheuttamatta haitallisia kaasuja ja vaurioittamatta krematoriuunia. Tuhkaus voi tapahtua vain tyyppihyväksytyssä arkussa. Jos vainaja toimitetaan krematorioon ei tyyppihyväksytyssä arkussa, tulee vainaja ennen tuhkausta siirtää tyyppihyväksytyyn arkkuun. Seurakunnan päättävä elin voi kuitenkin myöntää luvan laskea ei hyväksyty arkku hautaan.

Tuhkauurnan tulee olla valmistettu materiaalista, joka maatuu haudan rauhoitusajan aikana. Sen tulee kuitenkin olla sellainen, että se kestää normaalin käsittelyn ja postin kautta tapahtuvan kuljetuksen.

Islanti

Islannissa on toukokuussa 2004 valmistunut oikeus- ja kirkkoministeriön johtaman komitean laatima ehdotus arkkuja, hautauksia ja tuhkauksia koskeviksi määräyksiksi. Selvitystyöhön on osallistunut *Kirkegærdeforbundet i Island* (KGSÍ) –niminen hautaustoimen järjestö. Komiteanmietintö on keväällä 2005 lausuntokierroksella ja tavoitteena on saattaa määräykset voimaan vuoden loppuun mennessä.

Arkut jaetaan kahteen ryhmään: maahan laskettavat ja tuhkattavat. Arkuissa saa pääsääntöisesti käyttää vain ympäristöystävällisiä materiaaleja. Metallien määrää on rajoitettu. Tuhkauksen edellytys on sydämentahdistimien sekä muovista ja vastaavanlaisista aineista valmistettujen esineiden poistaminen arkuista. Arkkuja, jotka eivät täytä annettuja ohjeita, saa käyttää vain erikoisluvalla. Kaikki urnat on valmistettava ympäristöystävällisistä materiaaleista. Pääsääntöisesti tulee käyttää maatuivia urnia, mutta myös muunlaisia urnia voidaan käyttää. Määräysten rikkomisesta voidaan hautaustoimilain mukaan rangaista.

TYÖRYHMÄN ESITTÄMIEN LAATUSUOSITUSTEN YLEISPERUSTELUT

Työryhmä on tutustunut arkku- ja urnamateriaalimääräyksiin/suositukseen eri pohjoismaissa. Ruotsissa toimikunta on neuvotellut SBT:n edustajan kanssa sikäläisen järjestelmän sisällöstä ja toimivuudesta. Puheenjohtaja ja sihteeri ovat puolestaan vastaavalla tavalla tutustuneet tanskalaiseen järjestelmään.

Laatusuosituks

Työryhmä esittää, että arkku- ja urnamateriaaleille vahvistetaan hautaus-toimen alalla toimivien tahojen yhteiseen valmistelutyöhön pohjautuvia laatu- ja ominaisuussuosituksia. Työryhmä esittää perusteluinaan seuraavaa:

- Kukin seurakunta päättää itsenäisesti nyt esitettävien suositusten käyttöönotosta sen hallinnoimilla hautausmailla.
- Koska Suomessa ei ole kokemuksia tämän alan tuotevalvonnasta, sen tulisi ainakin aluksi olla vapaaehtoisuuteen perustuva.
- Pakollisuuteen perustuva järjestelmä edellyttäisi lainsäädännöllisiä tai ainakin viranomaistoimenpiteitä.
- Viime mainituissa tapauksissa myös määräysten valvonta saattaisi olla hallinnollisesti raskasta.
- Ruotsissa ja Tanskassa on myönteisiä kokemuksia vapaaehtoisuuteen perustuvista määräyksistä.
- Toimikunta katsoo, että kehitystä tulee seurata. Tarvittaessa on harkittava jatkotoimenpiteitä, mikäli käyttöön otetussa järjestelmässä on puutteita. Jatkotoimenpiteistä tulisi silloin neuvotella kirkkohallituksen kanssa.

Yksityiskohtaiset suositukset on esitetty mietinnön liitteissä (**liitteet A-B**). Seurakunnat päättävät itse missä muodossa ne mahdollisesti ottavat käyttöön esitetyt muutokset. Eräs tapa olisi hyväksyä suosituksia koskeva lisäys hautaus-toimen ohjesääntöön (**liite C**).

ARKKUJEN JA UURNIEN HYVÄKSYNTÄ

Miettiessään arkkujen ja urnien hyväksymisjärjestelmää, toimikunta on todennut, että muissa pohjoismaissa käytössä on kolme erillistä mallia. Ruotsissa eri tahoja edustava yhteenliittymä vastaa hyväksyntään liittyvistä

kokeista, hyväksyy arkkujen ja urnien toimittajat sekä niiden tuotteet. Tämä yhteenliittymä myös luo ja ylläpitää toimittaja- ja tuoterekisterin. Tanskassa krematoriotoimintaa edustava järjestö hyväksyy toimittajat ja niiden tuotteet sekä luo ja ylläpitää toimittajarekisterin. Tanskassa ei vaadita kokeita. Norjassa arkkujen laatumääräykset on kirjattu hautaustoimilakiin, mutta ne ovat luonteeltaan samanlaatuisia kuin Ruotsissa ja Tanskassa. Varsinaista hyväksyntäjärjestelmää ei ole eikä kokeita vaadita.

Toimikunta katsoo, että uuden elimen perustaminen hyväksyntää varten ei olisi tarkoituksenmukaista. Uusi elin lisäisi byrokratiaa ja olisi ilmeisesti kalliimpi vaihtoehto kuin tehtävän luovuttaminen jollekin toimivalle järjestölle. Tanskan malli lienee Suomen oloihin sopivin.

Tehtävään valittavan järjestön tulisi täyttää seuraavat kriteerit:

- Järjestön tulisi olla valmistajista, hautaustoimistoista ja hautausmaaviranomaisista mahdollisimman riippumaton;
- Järjestön tulisi olla luotettava ja uskottava;
- Järjestöllä tulisi olla toimiva organisaatio ja pitkäjänteiseen toimintaan pystyvä;
- Järjestön toiminnan tulisi olla läpinäkyvä ja seurattava;
- Järjestön ylläpitämisen rekisteriin pääsy tulisi olla kaikille avoin;
- Järjestön antamista palveluista perimien maksujen tulisi vastata todellisia kustannuksia.

Työryhmän mielestä *Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry (SHK)* täyttää em. kriteerit ja esittää hyväksymistehtävän antamista SHK:lle.

Käytännössä hyväksyminen tapahtuisi siten, että arkkujen/urnien tuottaja/maahantuoja allekirjoittaisi SHK:n kanssa laatusuosituksia käsittävän sopimuksen. Tämän jälkeen tuottajalle/maahantuojuille myönnettäisiin oikeus käyttää SHK:n tarkastusmerkkiä niissä tuotteissa, jotka täyttäisivät julkaistut laatusuositukset.

TYYPPIHYVÄKSYTTYJEN ARKKUJEN JA UURNIEN MERKITSEMINEN

Suomen hautaustoiminnan keskusliitto antaa tarkemmat ohjeet hyväksytyjen arkkujen ja urnien merkitsemistavasta. Ohjeet laaditaan yhteistyössä Suomen Hautaustoimistojen Liiton sekä arkkujen ja urnien valmistajien edustajan kanssa. Tavoitteena on saada hyväksymismerkki rekisteröidyksi. Suunnitteilla on hakea työryhmän yhteisesti sopimalle merkille rekisteröintiä Patentti- ja rekisterihallitukselta. Rekisteröityä merkkiä kutsutaan tarkastusmerkiksi. Merkin käytöstä laadutaan ohjeet tämän mietinnön pohjalta. Merkin käyttöä valvoo Suomen hautaustoiminnan keskusliitto.

TOIMITTAJA- JA TUOTEREKISTERI

Arkkujen ja urnien hyväksyntä edellyttää toimittaja- ja tuoterekisterin luomista sekä ylläpitämistä. Rekistereiden luominen tulisi tapahtua Suomen hautaus toiminnan keskusliiton, Suomen Hautaus toimistojen Liiton sekä arkku- ja urnavalmistajien edustajien yhteistyönä. Rekistereiden tulee olla julkisia ja kaikille avoimia. Työryhmä suosittelee, että rekisterit julkaistaan Suomen hautaus toiminnan keskusliiton kotisivuilla www.shk.fi. SHK huolehtisi rekistereiden päivityksestä. Valmistajat ja maahanuojat toimittaisivat SHK:lle luettelon suosituksien täyttävistä arkuista ja urnista sekä huolehtisivat tietojen päivityksestä.

SUOSITUSTEN VALVONTA

Ensisijainen vastuu laatusuositusten noudattamisesta kuuluu arkkujen ja urnien valmistajille sekä maahantuojille. Näiden tulee sitoutua siihen, että ne noudattavat annettuja suosituksia ja omalta osaltaan kantavat siten vastuunsa ympäristön suojelusta. Vaikka järjestelmään liittyminen sinänsä on vapaaehtoista voitaneen todeta, että tuotteiden hyväksyntä antaa sen saaneille yrityksille kilpailuetua.

Hautaus toimistot voivat kantaa vastuunsa ympäristöstä suosittelemalla asiakkailleen vain hyväksytyjä tuotteita.

Hautausmaiden henkilökunta – lähinnä kappeleissa ja krematorioissa työskentelevä – on valvonnan viimeinen lenkki. Näille ei kuitenkaan tulisi siirtää liian paljon vastuuta, koska heidän mahdollisuutensa reagoida ovat rajoitetut. Arkut tai urnat ovat jo hautausmailla. Tästä syystä heidän roolinsa olisi lähinnä neuvotella hautaus toimistojen edustajien tai lähiomaisten kanssa mahdollisuuksista vaihtaa ympäristöä vahingoittava tuote ekologiseen tuotteeseen. Jos nämä neuvottelut eivät johda toivottuun lopputulokseen, he voivat harkintansa mukaan hyväksyä tuotteen. Tämän jälkeen heidän tulisi kuitenkin ilmoittaa asiasta Suomen hautaus toiminnan keskusliitolle, joka harkintansa mukaan kävisi mahdollisia jatkoneuvotteluja.

KILPAILULAINSÄÄDÄNNÖN HUOMIOONOTTAMINEN

Mietinnön viimeistelyvaiheessa työryhmä lähetti mietintöluonnoksen kilpailuvirastolle lausuntoa varten. Lausuntopyyntö johti virastossa käytyyn neuvotteluun, jossa työryhmä esitteli luonnoksen johtaja Martti Virtasen johtamalle nelihenkiselle virkamiesryhmälle. Kilpailuviraston edustajat pitivät hyvin toivottavana, että mietinnössä esitetyt tavoitteet toteutuisivat. Samalla he kiinnittivät huomiota asioihin, joita työryhmän tulisi ottaa huomioon viimeistelyssä mietintöään. Näistä mainittakoon:

- Suositusten kilpailua mahdollisesti rajoittavat tekijät tulee minimoida;
- Suositusten tulee perustua objektiivisesti havaittaviin premisseihin;
- Valmistajien ja maahantuojien osallistuminen järjestelmään tulisi olla kaikille avoin;

- Laatusuositukset sekä toimittaja- ja tuoterekisteritiedot tulee julkaista siten, että tiedot ovat kaikkien saatavilla;
- Järjestelmän tulee myös muilta osin olla läpinäkyvä ja seurattava;
- Laatusuositusten tulisi perustua yleisesti hyväksytyihin normeihin;
- Suositukset tulisi voida tarkentaa tai muuttaa, jos markkinoille tulee uusia materiaaleja tai työtapoja;
- Suositusten noudattamatta jättämisestä johtuvien seuraamusten tulisi olla kohtuulliset ja ymmärrettävät;
- Ev.-lut. kirkon myönteinen suhtautuminen ehdotettuun järjestelmään tulisi varmistaa.

Työryhmä on ottanut huomioon kilpailuviraston esittämät näkökohdat, eikä näe, että esitetty järjestelmä laatusuosituksineen millään tavoin rajoittaa vapaata kilpailua. Suositusten hyväksyminen edistäisi työryhmän mielestä päinvastoin vapaata kilpailua. Tämä tapahtuisi toisaalta siten, että esitetyt laatusuositukset perustuisivat yleisesti hyväksytyihin normeihin eli pohjoismaisiin tai EY:n ympäristömerkintädirektiiveihin. EY:n direktiivit ovat periaatteessa voimassa kaikissa EU:n maissa ja täten kaikkien toimittajien tiedossa. Toisaalta mm. siten, että hyväksi todetut mitta- ja kestävyysuositukset olisivat mm. Suomen hautaus toiminnan keskusliiton kotisivuilla ja siten kaikkien saatavilla. Tämä helpottaisi uusien toimijoiden pääsyn arkku- ja uurnamarkkinoille.

SEURAAMUKSET SUOSITUSTEN NOUDATTAMATTA JÄTTÄMISESTÄ

Koska laatusuositusten noudattaminen perustuu vapaaehtoisuuteen, niiden noudattamatta jättäminen ei voi johtaa suoranaisesti taloudellisiin sanktioihin. Lienee sen sijaan selvää, että tällaisen toimittajan kilpailukyky kärsii verrattuna niihin, jotka toimittavat ekologisia arkkuja ja uurnia.

Jos hautausmaalle tai krematorioon tuodaan ei tyyppihyväksyty arkku tai urna, suositellaan meneteltäväksi seuraavasti:

- Mikäli valmistaja tai maahantuojaja ei ole rekisterissä, neuvottelee SHK sen kanssa mahdollisesta rekisteröinnistä.
- Jos hautausmaalle tai krematorioon tuodaan arkku, jota ei ole tyyppihyväksyty, hautausoimesta vastaava ilmoittaa tapahtumasta SHK:lle, joka neuvottelee arkun toimittajan ja ao. hautausoimiston kanssa mahdollisuuksista välttää tulevaisuudessa vastaavanlaisia tilanteita. Hautausoimesta vastaava voi harkintansa mukaan hyväksyä arkun maahan laskettavaksi tai tuhkattavaksi.
- Jos hautausmaalle tai krematorioon tuodaan arkku, joka hautausmaasta vastaava perustellusti arvioi saastuttavan maaperää tai tuhkauksen yhteydessä ilmaa, hän ottaa yhteyttä hautauksesta huolehtivaan hautausoimistoon tai hautauksesta vastaavaan lähiomaiseen. Heitä kehoitetaan vaihtamaan arkku hyväksytyyn malliin tai sellaiseen, jota muuten arvioidaan ettei se saastuttaisi maaperää tai tuhkauksen yhteydessä ilmaa. Jos he kuitenkin kieltäytyvät ao. virkamies voi harkintansa mukaan joko kieltäytyä ottamasta arkkua vastaan tai hyväksyä sen.

Hänen tulee myös kirjallisesti ilmoittaa tapauksesta SHK:lle, joka neuvottelee tapahtumasta arkun toimittajan ja ko. hautaustoimiston kanssa.

- Jos hautausmaalle tuodaan ei tyyppihyväksytty yleiseen myyntiin valmistettu urna maahan laskettavaksi, voi hautausmaan esimies ilmoittaa, että urna on vaihdettava hyväksytyyn malliin. Jos hautaustoimisto/lähiomainen kieltäytyy vaihtamasta uurnan tyyppi-hyväksytyyn, voi hautausmaan esimies edelleen kieltää uurnan laske-misen maahan. Näin lähinnä, jos voidaan epäillä uurnan maatumista. Tässä tapauksessa suositellaan, että tuhka sijoitetaan maatuvaan pus-siin ja lasketaan sen jälkeen maahan. Tapahtumasta on kirjallisesti ilmoitettava SHK:lle, joka harkitsee mahdollisia jatkotoimenpiteitä.
- Jos urna tuodaan kolumbarioon tai muualle pysyvästi sijoitettavaksi, sen tulee säilyä muuttumattomana vähintään haudan koko hallinta-ajan.
- Jos hautausmaalle tuodaan maahan laskettavaksi vainajan tai lähi-omaisen valmistama urna tai ulkomailta lähetetty urna, suositellaan uurnan hyväksymistä edellyttäen, että tämä arvioidaan maatuvan.

Saatuaan ilmoituksen ei tyyppihyväksytyin arkun tai uurnan käytöstä edellä mainituissa tapauksissa, SHK ensin tarkistaa onko arkun/uurnan valmistaja/ maahantuoja SHK:n ylläpitämässä toimittajarekisterissä. Jos valmistaja on rekisteröity, SHK ottaa häneen yhteyttä ja selvittää tapahtuman taustaa. Samalla SHK pyrkii varmistamaan, että valmistajan toimittamat arkut/uurnat tulevaisuudessa täyttävät laatusuositukset. Jos valmistaja ei suostu yhteistyöhön, se tai sen tuotteet voidaan poistaa hyväksymislistalta. Tämä vaikeuttaisi tulevaisuudessa yrityksen toimintaa.

Seurakuntien osalta nyt esitetyt seuraamukset perustuvat käytäntöön, mikä ainakin useimmissa suurissa seurakunnissa on yleinen. Kysymys on lähinnä siitä, että tämä käytäntö nyt kirjataan. Tämä helpottaisi niiden työntekijöiden asemaa, jotka käytännössä joutuvat käsittelemään edellä selostettuja ongelmia.

Ruotsissa on todettu, että tällainen vapaaehtoisuuteen perustuva valvonta on verraten tehokas. Tanskassa on vastaavanlaisia myönteisiä kokemuksia. Toki Norjassa hautaustoimilakiin perustuva järjestelmä toimii myös hyvin.

KÄÄRILIINOJEN KÄYTTÖ

Kääriliinalla tarkoitetaan ruumiskäärettä, jota käytetään ruumiin käsittelyssä ruumisarkun sijaan. Näitä käyttävät esim. Islam-uskoiset.

Hautaustoimilain ja terveydenhoitoasetuksen määräysten mukaan vainaja voidaan erityisistä syistä haudata ilman arkkua.

Kääriliinojen tulisi olla valmistettuja luonnonmateriaalista.

VAINAJIEN KÄÄRIMINEN MUOVIIN

Työryhmä suosittelee, että muoviin tiiviisti käärityt vainajat tuhkataan, koska muovi estää vainajan maatumisen. Jos hautausmaalle tuodaan muoviin kääritty vainaja, ao. hautaustoimiston tulisi etukäteen ilmoittaa tästä hautausmaaviranomaiselle. Toinen tapa on, että ruumisauton kuljettaja merkitsee asian vastaanottokirjaan, jos sellainen on hautausmaan käytössä. Jos muoviin käärityn vainajan tuhkaaminen ei tule kysymykseen, suosittelee työryhmä, että tämä seikka kirjataan hautarekisteriin.

URNAN LASKEMINEN VESISTÖÖN

Hautaustoimilaki (457/2003) sallii tietyin edellytyksin urnan laskemisen vesistöön. Mitkään säädökset eivät määrää millainen urnan tulee olla. Voidaan kuitenkin edellyttää, että urnan tulee olla sellainen, että se uppoaa nopeasti eikä kulkeudu virtausten mukaan paikasta toiseen

VIELÄ SELVITETTÄVIÄ ASIOITA

Työryhmä on kirjannut asioita, joiden selvittäminen ei ole kuulunut sen toimeksiantoon, mutta joiden tutkiminen muussa yhteydessä olisi tarkoituksenmukaista.

Nämä ovat:

- Elektronisten implantaattien aiheuttama räjähdys- ja saastevaara;
- Hampaiden amalgaamitäytteet;
- Arkkuihin jätettyjen vieraiden esineiden aiheuttamat ongelmat;
- Mahdollisuudet vaihtaa arkuissa käytettävät muovisuojukset tehtävään soveltuviin muihin materiaaleihin, esim. vahattuun paperiin;
- Maatuvien ruumispussien kehittäminen.

SUOSITUSTEN VOIMAANASTUMINEN

Suosituksen mahdollinen voimaan astuminen on täysin riipuvainen mm. työryhmän työskenteleeyyn osallistuneiden tahojen aktiviteetista sekä ennen kaikkea kirkkohallituksen ja seurakuntien toimenpiteistä.

Työryhmä esittää, että em. tahot myötävaikuttaisivat siihen, että suositukset astuisivat voimaan **1.1.2007**. Tällöin seurakunnille jäisi riittävästi aikaa päättää omista toimenpiteistään. Arkkujen ja urnien valmistajille/maahan-tuojille jäisi myös riittävä ylimenoaika. Varastoissa olevia ei tyyppihyväksytyjä arkuja ja urnia tulisi kuitenkin voida käyttää 31.12.2007 saakka.

TIEDOTTAMINEN

Suosituksista tiedottamiseen tulisi osallistua hautaustoimen kaikki asianosaiset.

Kirkkohallitus

Suosittelun läpiviemisen edellytys on, että kirkkohallitus suhtautuu niihin myönteisesti ja ryhtyy aktiivisesti tiedottamaan niistä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että kirkkohallitus yleiskirjeessään korostaisi seurakunnille ekologisten näkökohtien huomioon ottamisen tärkeyttä kaikessa toiminnassa. Hautaustoimen osalta tämä merkitsisi muun muassa, että seurakunnat ryhtyisivät noudattamaan tässä mietinnössä esitetyt arkkujen ja uurnien laatusuosittukset. Kirkkohallituksen yleiskirjeet saavuttavat Suomen kaikki ev.-lut. seurakunnat. Kirkkohallituksen tiedotuskeskuksen kautta suosituksista voi tiedottaa julkiselle sanalle.

Seurakunnat

Seurakunnat voivat sekä sisäisin tiedottein että paikallisten tiedotusvälineiden kautta korostaa ekologisten arkkujen ja uurnien käytön tärkeyttä. Tämä tavoite konkretisoituisi hyväksymällä esitetyt suositukset käyttöön otettaviksi. Tietoutta voidaan myös jakaa seurakuntien ja hautaustoimistojen yhteisissä neuvotteluissa

Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry

SHK voi tiedottaa sekä jäsenistölleen että julkiselle sanalle. Liiton eri puolelle Suomea järjestämille koulutuspäiville osallistuu hautaustoimen alalla ja eri tehtävissä työskenteleviä henkilöitä, joille voidaan antaa suoraa informaatiota. Tuottaja- ja tuoterekisteriä esitetään pidettäväksi liiton kotisivuilla www.shk.fi.

Seurakuntapuutarhurit ry

Seurakuntapuutarhurit ovat vastuullisissa tehtävissä seurakuntien hautaus-toimessa. Heidän yhdistyksensä järjestää säännöllisesti koulutustilaisuuksia, joihin huomattava osa seurakuntapuutarhureista osallistuu. Yhteys jäsenistöön on toimiva.

Suomen Hautaustoimistojen Liitto ry

Hautaustoimistoista valtaosa on liiton jäseniä. Liitto julkaisee alan lehteä, Tiimalasia, lähettää jäsenkirjeitä kuukausittain sekä järjestää säännöllisesti koulutustilaisuuksia.

Arkku- ja uurnavalmistajat sekä arkkujen ja uurnien maahantuojat

Näitä tahoja edustavia järjestöjä ei ole. Suomen Hautaustoimistojen Liitto ry:llä on kuitenkin melko kattava luettelo arkkujen ja uurnien valmistajista

sekä maahantuojista. Työryhmän käsityksen mukaan tiedon jakaminen näille tahoille ei tuottane mainittavia ongelmia.

JÄRJESTELMÄN KUSTANNUKSET JA NIIDEN KATTAMINEN

Järjestelmän liittymis- ja ylläpitomaksujen tulisi olla kohtuulliset, mutta kuitenkin sen kustannukset kattavat. Lienee lähes välttämätöntä, että rekistereiden ylläpitäjäjärjestö saa tähän tarkoitukseen taloudellista julkista tukea – lähinnä kirkkohallitukselta. Jos rekistereiden ylläpitotehtävä annetaan työryhmän esityksen mukaisesti Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry:lle, mainitun järjestön tulisi käydä järjestelmän rahoitukseen liittyvät neuvottelut. Tavoitteena tulisi kuitenkin olla, että käynnistysvaiheen jälkeen järjestelmä rahoittaisi toimintaansa tarkastusmerkin käytöstä perittävillä hakemus- ja vuosimaksuilla. Työryhmä ei kuitenkaan ota kantaa näitten maksujen suuruuteen.

Työryhmä on kuitenkin selvittänyt vastaavien järjestelmien kustannuksia ja rahoitusta Ruotsissa ja Tanskassa. Ruotsissa toiminta käynnistettiin vuonna 1988 siten, että perustajajäseniltä koottiin alkupääomaksi noin 7.000 SEK/jäsen (n. 770 euroa) eli yhteensä 49.000 SEK (5.400 euroa). Järjestelmän hallintokulut ovat hyvin vähäiset, koska esimerkiksi toimintaan osallistuvien järjestöjen edustajille ei makseta kokouspalkkioita. Kokoukset pidetään aina jonkun järjestön tiloissa ja ko. järjestö vastaa silloin kokouskuluista. SBT:n puheenjohtaja valitsee yhteistyöelimen sihteerin ja molempien palkkakuluista vastaa ko. taustajärjestö. Vain sihteerin matkakulut laskutetaan SBT:ltä. Sihteerin juoksevien asioiden hoitoon liittyvä työpanos on kuitenkin kohtuullinen – muutama tunti kuukaudessa. Yhteistyöelimen tilintarkastuksesta vastaavat SKKF:n tilintarkastajat ilman eri korvausta. Kustannukset katetaan lähinnä siten, että tuotteiden sertifioinneista ja muiden asiakirjojen laatimisesta peritään 500 SEK/kerta (n. 55 euroa). Arkkujen koepoltoista sovitaan aina erikseen jonkun krematorion kanssa. Jos koepolton suorittaa järjestelmään kuuluva krematorio, kustannukset ovat kohtuulliset, noin 1.500 SEK (n. 165 euroa). Ko. krematorio laskuttaa suoraan koepolton teettäjää. Arkkujen lujuuskokeet suorittavat alan tekniset tutkimuslaitokset, jotka laskuttavat suoraan tutkimuksen teettäjää. Vaihtoehtoisesti Tukholman kunnalliseen hautaustoimeen kuuluvalla Skogskyrkogårdenin hautausmaalla kestävyys testataan yksinkertaisesti siten, että tarpeeksi roteva mies astuu arkun päälle. Testistä laaditaan kirjallinen raportti. Käytännön vastuu laadunvalvontajärjestelmän toimivuudesta ja taloudesta on SKKF:llä. Vuonna 1882 perustettu liitto on vakavarainen.

Tanskassa järjestelmän toimivuudesta ja taloudesta vastaa Danske Krematoriers Landsforening (DKL). Järjestelmä rahoitetaan siten, että krematorion omistavat seurakunnat ja kunnat maksavat kukin jäsenmaksuna 2.000 DKK/vuosi (n. 275 euroa). Tämän lisäksi DKL perii vuosittain 6,55 DKK/tuhkaus (n. 0,90 euroa). Kun Tanskassa on 32 krematoria, joissa suoritetaan noin 43.000 tuhkausta vuodessa, järjestelmän toimintaa varten saatavat tulot ovat yhteensä noin 340.000 DKK (n. 46.420 euroa).

LOPPUPÄÄTELMÄ

Työryhmä esittää, että:

- 1) Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry omalta osaltaan:
 - a) hyväksyy mietinnössä esitetyt toimenpide-ehdotukset;
 - b) hyväksyy liitteiden A ja B mukaiset arkkujen ja uurnien laatusuositukset
 - c) hyväksyy omalta osaltaan liite C:n mukaiset lisäykset seurakuntien hautaustoimen malliohjesääntöön.
- 2) Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry neuvottelee kirkkohallituksen kanssa siitä, että tämä:
 - a) yleiskirjeessä korostaisi seurakunnille ympäristön huomioimisen tärkeyttä hautaustoimessa mm. siten, että hautausmaille tuodut arkut ja uurnat täyttäisivät Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry:n julkaisemat arkkujen ja uurnien laatusuositukset;
 - b) jakaisi yleiskirjeensä liitteinä tässä mietinnössä esitetyt arkkujen ja uurnien laatusuositukset.
- 3) Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry neuvottelee myös muiden kirkkokuntien ja Vapaa-ajattelijoiden liiton edustajien kanssa suositusten käyttöönotosta myös niiden hautausmailla.

Helsingissä 16 päivänä toukokuuta 2005

Göran Lindström

Pirjo Aaltonen

Hannu Lehtonen

Antti Pekuri

Mikael Wilén

Anders Tötterman

ARKKUJEN LAATUSUOSITUKSET

Näiden suositusten tarkoituksena on, että asiantoinen hautausmaasta tai krematoriosta vastaava hallintoelin voi helposti tehdä päätöksen siitä, vastaavatko hautaukseen tuodut arkut materiaaleiltaan ja muiltakin ominaisuuksiltaan hautaustoimesta päättävän hallintoelimen hyväksymiä suosituksia.

Suosituksat koskevat teollisesti valmistettuja arkkuja, mutta soveltuvin osin myös yksityishenkilöiden itselleen tai lähiomaisille valmistamia yksittäisiä arkkuja. Viimeksi mainittuja arkkuja arvioidessaan tulee erityistä huomiota kiinnittää arkun ulkomittoihin, kestävyys- ja käsiteltävyyteen sekä mahdollisuuksien mukaan käytettyjen materiaalien ympäristöystävällisyyteen.

Arkkujen tulee kokonaisuudessaan olla valmistettuja ympäristöystävällisestä, hajoavasta ja poltettavasta materiaalista. Arkkujen tulee olla siten valmistettuja, että ne voidaan sekä haudata maahan että tuhkata.

Hyväksytyt materiaalit ovat valmistajan dokumentoimia ympäristöystävällisiä materiaaleja. Niiden täytyy olla hajoavia. Arkuissa sekä niiden sisutuksessa ja koristeluissa käytettävät materiaalit eivät saa olla käsitelty säilöntäaineilla (esim. puunsuoja-aineilla tai tuholaisten torjunta-aineilla). PVC:tä ei saa käyttää arkuissa tai niiden sisutuksessa tai koristelussa. Uusissa materiaaleissa, joita ei aiemmin ole kuvattu, täytyy olla valmistajan vakuutus, että ne täyttävät tämän erittelyn suositukset.

Arkun tulee kestää vainajan pukemisen, arkkuun laittamisen ja säilyttämisen ennen hautaamista sekä kuljetuksen. Arkun pohjan tulee olla tiivis. Arkun pitää myös kestää kantamista, nostamista ja laskemista.

Arkun tulee kestää normaalin haudan täytön (ts. varovaisen täytön, ei liian korkealta koneellisesti tai käsin) sekä kestää 2 m paksun maakerroksen aiheuttaman paineen.

Ruumiin kanssa kosketukseen joutuneen ruumisarkun käyttö uudelleen ei ole sallittua.

1. Rungon materiaalit sekä pintakäsittelyä ja sisustusta koskevat materiaalit

1.1 Runko

1.1.1 Aito puu

1.1.2 Luokan E1 puukuitu, lastulevy, MDF, vaneri (katso myös rakennus-, kaluste- ja levy materiaaleja koskevat ympäristömerkintädirektiivit: www.sfs.fi/ymparist/index.html).

1.1.3 Puulevy

1.2 Liima

1.2.1 Runkomateriaaleissa ja kiinnitykseen käytettävien liimojen tulee täyttää pohjoismaiset tai EY:n ympäristömerkintäkriteerit. Tämän osoittamiseksi tarvitaan joko liimavalmistajan hakema ympäristömerkin käyttöoikeus tai vakuutus siitä, että liima täyttää ympäristömerkin vaatimat kriteerit. Ympäristömerkintäkriteerit ja markkinoilla olevat merkityt tuotteet löytyvät osoitteesta: www.sfs.fi/ymparist/index.html).

1.3 Pintakäsittely

1.3.1 Katepaperi

1.3.2 Puuviilu

1.3.3 Lakkojen ja maalien tulee täyttää pohjoismaiset tai EY:n ympäristömerkintäkriteerit. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että voidaan käyttää ainoastaan vesiohenteisia lakkoja ja maaleja sekä luonnonvahoja. Ympäristömerkintäkriteerit ja markkinoilla olevat merkityt tuotteet löytyvät osoitteesta www.sfs.fi/ymparist/index.html.

1.3.4 Kangas (luonnonkuidut ja muuntokuidut)

1.4 Sisustus

1.4.1 Lastuvilla

1.4.2 Sellu

1.4.3 Olki

1.4.4 Paperi. Tähän tarkoitukseen sopivat parhaiten sanomalehtipaperi sekä samankaltaiset tuotteet kuten puhelinluettelot. Sen sijaan eivät aikakauslehtipaperit ja muut päällystetyt painopaperit.

1.4.5 Polyesterivanu

1.4.6 Kangas (luonnonkuidut ja muuntokuidut)

1.4.7 Pohjan tiivistykseen saa käyttää muovikalvoa (polyeteeni, maatuva muovi tai vahattu paperi). PVC:tä ei saa käyttää eikä muovi saa sisältää raskasmetallia.

1.5 Koristeet

1.5.1 Puu

1.5.2 Puumassa

1.5.3 Pahvi

1.5.4 Maa-ainesperäiset puristeet

1.5.5 Muovi

1.6 Kahvat

1.6.1 Puu

1.6.2 Metall

1.6.3 Muovi

1.7 Nostolakanat ja vainajapussit

1.7.1 Polyteenikalvo. Jos vainaja on kääritty tiiviisti muoviin tai laitettu vainajapussiin, siitä on ilmoitettava ao. hautausmaaviranomaiselle.

2 Rakenne, käsiteltävyys, kestävyys, pitävyys ym.

2.1 Koko

2.1.1 Suurin standardikoko (kaikki mitat ovat ulkomittoja) on:

2.1.2 Pituus 210 cm

2.1.3 Leveys 75 cm (sis. kahvat)

2.1.4 Korkeus jalat mukaan lukien 60 cm

2.2 Jalat

2.2.1 Jalat on oltava, korkeus vähintään 40 mm, paitsi lasten arkuissa.

2.3 Kahvat, päätylevyt ym.

2.3.1 Jos arkussa on kahvat, päätylevy tai muita koristeita, täytyy niiden sekä kiinnitysosien olla hyväksyttyä palavaa materiaalia tai vaihtoehtoisesti niiden täytyy olla ulkopuolelta irrotettavissa.

2.4 Sulkeminen

2.4.1 Kansi on voitava sulkea. Esimerkiksi vainajan näyttöä ajatellen kannen pitää olla sellainen, että sen voi helposti avata ja sulkea uudelleen.

2.5 Pitävyys

2.5.1 Arkun pohjan pitää olla nesteenpitävä. Eriste nostetaan seinämille pohjan yläpuolelle vähintään 100 mm.

2.6 Tasapaino

2.6.1 Arkun tasapainon pitää olla sellainen, että sitä voidaan normaalisti käsitellä. Arkun alapinnan tulee olla sellainen, että kantohihnat eivät pääse liukumaan hautaan laskun yhteydessä.

2.7 Kestävyys

2.7.1 Arkun kannen täytyy kestää 1100 N rasitus jaettuna 300x100 mm:n suuruiselle alueelle = yhden ihmisen aiheuttama rasitus. Paine kohdistuu kannen ylempään rajoituspintaan kolmessa kohdassa pitkin kannen keskilinjaa kummassakin päässä sekä keskellä.

2.8 Syttyvyys

2.8.1 Arkku ei saa syttyä ennen kuin uunin luukku on sulkeutunut.

3 Tuhkan ominaisuudet

3.1 Arkun palamisessa syntyvän tuhkan pitää ominaisuuksiltaan olla sellaista, että sen käsittely ei aiheuta hankaluuksia (ei esim. saa olla liian haihtuvaa)

4 Merkintä

4.1 Paikka arkussa

4.1.1 Merkinnän on oltava arkun pohjassa, arkun pääpuolen jalkojen välissä. Merkki osoittaa arkun valmistajan tai maahantuojan.

4.2 Selkeys

4.2.1 Merkinnän on oltava peilikuva, minkä lisäksi sen kirjainten on oltava 10 mm. korkeita.

4.3 Muoto

4.3.1 Suomen hautaustoiminnan keskusliiton voimassa olevien ohjeiden mukainen. Ohjeet lähetetään hyväksymistodistuksen mukana.

Yhteystiedot:

Suomen hautaustoiminnan keskusliitto ry:n kotisivut: www.shk.fi.

UURNIEN LAATUSUOSITUKSET

Näiden suositusten tarkoituksena on, että asianomainen hautausmaasta tai krematoriosta vastaava hallintoelin voi helposti tehdä päätöksen siitä, vastaavatko hautaukseen tuodut urnat materiaaleiltaan ja mitoiltaan hautaustoimesta päättävän hallintoelimen hyväksymiä suosituksia.

Suosituksat koskevat teollisesti tai myyntiin valmistettuja urnia, mutta soveltuvien osien myös yksityishenkilöiden itselleen tai lähiomaisille valmistamia urnia. Viimeksi mainittuja arvioidessaan tulee erityistä huomiota kiinnittää urnan mittoihin, kestävyys- ja käsiteltävyyteen sekä mahdollisuuksien mukaan käytettyjen materiaalien ympäristöystävällisyyteen.

Hautausmaaviranomainen voi päättää, että tuhkan voi asettaa maapinnan alle ilman urnaa, esimerkiksi muistolehdossa. Myös tuhkan sirottelu on mahdollinen tähän tarkoitukseen erikseen varatulla alueella.

Ellei erikseen mainita, nämä suositukset koskevat sekä maahan laskettavia että kolumbaarioon tai muualle pysyvästi sijoitettavia urnia.

Maahan laskettavien urnien tulee maata 15 vuoden kuluessa.

Kolumbaarioon tai muualle pysyvästi sijoitettavien urnien tulee säilyä muuttumattomina vähintään haudan koko hallinta-ajan.

1 Raaka-aineet ja pintakäsittely

1.1 Maahan laskettavat urnat

1.1.1 Massiivinen puu

1.1.2 Puukuitu, lastulevy, kaarna, vaneri. Katso myös rakennus-, kaluste- ja levy-materiaaleja koskevat ympäristömerkintädirektiivit: www.sfs.fi/ymparist/index.html).

1.1.3 Keramiikka, hyväksytyn ajan kuluessa maatuva

1.1.4 Metallia, hyväksytyn ajan kuluessa maatuva

1.1.5 Lakat, maalit ja liimat: niiden tulee täyttää pohjoismaiset tai EY:n ympäristömerkintädirektiivit (ympäristömerkintädirektiivit ja markkinoilla olevat merkityt tuotteet: www.sfs.fi/ymparist/index.html).

1.1.6 Kartonki ja paperimassa

1.1.7 Pussi, ympäristöystävällisestä materiaalista valmistettu

1.1.8 Tärkkelys

1.2 Kolumbaarioon tai muualle pysyvästi sijoitettavat urnat

1.2.1 Kaikkien raaka-aineiden tulee olla kestäviä ja muotonsa säilyttäviä

1.2.2 Keramiikka (maatumatonta)

1.2.3 Metallia (korroosionkestävä)

1.2.4 Kivi

1.2.5 Lasi

1.2.6 Muovi

1.2.7 Lasikuitu

1.3 Vesistöön laskettavat urnat

1.3.1 Urnan on oltava rakenteeltaan sellainen, että se uppoaa nopeasti.

2 Tilavuus ja varustelu

2.1 Ulkomitat (mukaan lukien mahdolliset ulkonevat koristeet)

2.1.1 Halkaisija: enintään 30 cm

2.1.2 Korkeus: enintään 40 cm

2.2 Hyödynnettävissä oleva tilavuus

2.2.1 Aikuisen tuhkalle tarkoitetun uurnan vetoisuus tulee olla vähintään 4,5 litraa ja muoto sellainen, että se täyttyy käytössä olevin laittein.

2.2.2 Lapsen tuhkalle tarkoitetun uurnan tilavuus tulee olla vähintään 2,5 litraa.

2.3 Täyttöaukko ja kansi

2.3.1 Täyttöaukon vapaa halkaisija ei saa olla alle 63 mm. Jos aukko ei ole pyöreä, ei sen sisään piirretyn ympyrän halkaisija saa olla alle 63 mm. Aukon reunan on oltava pyöristetty tai siten alaspäin taivutettu, että reunassa ei satuta käsiään.

2.3.2 Uurnien tulee olla rakenteiltaan sellaisia, että ne voidaan sulkea tiiviisti. Reunojen on oltava hyvin viimeistellyt. Uurnissa, joihin kansi kiinnitetään ruuvaamalla, on ruuvien ja reikien oltava valmiina. Jos uurna suljetaan ruuvilla, on käytettävä ristipäärüveja.

2.4 Nauhat

2.4.1 Maahan laskettavat uurnat on varustettava nauhoilla tai nyöreillä, jotka uurnan pohjasta mitattuna ovat vähintään 120 cm pitkiä.

3 Uurnan kestävyys ja tiiveys

3.1 Uurnan on oltava tiivis ja siten valmistettu, että se kestää normaaliin käyttöön liittyvät toimenpiteet.

4 Kiinnitys alustaan

4.1 Jos uurna sijoitetaan ulkosalle, se on voitava kiinnittää tukevasti alustaansa ruuveilla tai vastaavalla.

5 Merkintä

5.1 Uurna on varustettava Suomen hautaus toiminnan keskusliiton vahvistamalla merkinnällä. Merkintä tehdään ulkopuolelta uurnan pohjaan.

5.2 Piirros merkinnästä ja esimerkki toimitetaan hakijalle, kun tuote on hyväksytty.

5.3 Uurnassa on oltava merkintä siitä onko uurna maatuva tai ei maatuva.

Yhteystiedot: Suomen hautaus toiminnan keskusliitto ry:n kotisivu www.shk.fi

HAUTAUSTOIMEN MALLIOHJESÄÄNTÖ

11 § Hautaaminen

Arkkujen on täytettävä ne suositukset, jotka kirkkohallitus on suositellut käyttöön otettaviksi (yleiskirje 37 / 2005).

Uurnien on täytettävä ne suositukset, jotka kirkkohallitus on suositellut käyttöön otettaviksi (yleiskirje 37 / 2005)